

УДК 342.9:620.9(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.36>

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Цибка А.А.,
*аспірант кафедри службового та медичного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0003-1161-8204*

Цибка А.А. Напрями модернізації адміністративного законодавства у сфері забезпечення енергетичної безпеки.

Стаття присвячена питанням модернізації адміністративного законодавства у сфері енергетичної безпеки України в умовах інтеграції до Європейського Союзу та постійних воєнних загроз. Обґрунтовано, що ключовими проблемами є фрагментарність і несистемність нормативного масиву, відсутність єдиної рамки енергетичної політики, неузгодженість повноважень між компетентними органами, слабкість контрольних і санкційних механізмів, дефіцит достовірних даних і цифрових інструментів нагляду, а також нерегульованість стратегічного планування, управління запасами та протоколів кризового реагування. Показано, що навіть позитивні рішення останніх років мають обмежений ефект, якщо не підкріплені інституційною спроможністю та прозорими адміністративними процедурами.

У статті запропоновано чіткі напрями оновлення адміністративно-правової бази: формування єдиної рамки енергетичної політики з визначеними цілями, індикаторами та відповідальністю; законодавче закріплення процедур стратегічного планування, управління резервами та кризових протоколів; розмежування повноважень і налагодження міжвідомчої координації між державними органами, енергетичним регулятором і операторами енергетичних мереж; посилення інституційної незалежності регулятора й забезпечення доступу органів нагляду до якісних даних; оновлення адміністративної відповідальності. Ключовим інструментом досягнення цілісності пропонується ухвалення єдиного кодифікованого акта, який уніфікував би основні засади функціонування всього енергетичного сектору, або, як альтернативний варіант, прийняття рамкового закону про енергетичну політику та енергетичну безпеку.

Окрему увагу приділено імплементації європейського законодавства та інтеграції засад «зеленого переходу» в адміністративні процедури, а також нормативному визначенню статусу суб'єктів господарювання як учасників системи забезпечення енергетичної безпеки.

Зроблено висновок, що гармонізація з європейськими підходами має відбуватися не шляхом формальної транспозиції, а як поетапне і зважене оновлення, з урахування українських реалій та досвіду забезпечення енергетичної безпеки в умовах ведення війни.

Ключові слова: енергетична безпека, адміністративне законодавство, гармонізація з правом ЄС, кодифікація, інституційна координація.

Tsybka A.A. Directions for the modernization of administrative legislation for energy security.

The article addresses the modernization of Ukraine's administrative legislation governing energy security amid integration with the European Union and persistent wartime threats. It argues that the core challenges lie in the fragmentary and unsystematic nature of the regulatory corpus, the absence of a unified policy framework for the energy sector, misalignments in competences among competent authorities, weak supervisory and sanctioning mechanisms, shortages of reliable data and digital oversight tools, and the insufficient regulation of strategic planning, stockpiling, and crisis-response protocols. It is shown that even well-intentioned reforms adopted in recent years deliver limited impact unless supported by institutional capacity and transparent administrative procedures.

The article sets out clear directions for updating the administrative-legal framework: establishing a single energy-policy framework with defined goals, indicators, and accountability; legislating procedures for strategic planning, reserve management, and crisis protocols; delineating competences and ensuring inter-agency coordination among state bodies, the energy regulator, and system operators; strengthening the institutional independence of the regulator and ensuring oversight bodies' access to high-quality data; and revising regimes of administrative liability. As the principal tool for achieving coherence, the paper proposes either the adoption of a single codified act that would unify the foundational rules for the energy sector as a whole, or, alternatively, a framework law on energy policy and energy security.

Special attention is devoted to implementing EU legislation and integrating the principles of the green transition into administrative procedures, as well as to legally defining the status of business entities as actors within the national energy-security system.

The article concludes that harmonization with European approaches should proceed not through mere formal transposition but as a phased, context-sensitive reform that accounts for Ukraine's realities and its experience of safeguarding energy security under wartime conditions.

Key words: energy security, administrative legislation, EU *acquis* alignment, codification, institutional coordination.

Постановка проблеми. Україна на шляху до інтеграції з Європейським Союзом здійснює активні кроки щодо наближення власного законодавства із «*acquis communautaire*». Водночас, широкий спектр загроз енергетичній безпеці, що пов'язані із повномасштабною війною із Російською Федерацією, а також сучасні виклики та глобальні тенденції у сфері енергетики та екології вимагають ефективного й узгодженого оновлення адміністративно-правової бази енергетичної безпеки для належного реагування на загрози сьогодення.

Внесення змін до законодавства являється першочерговим та одним з основних інструментів держави у сфері забезпечення енергетичної безпеки, а тому актуальним є наукове осмислення наявних сучасних проблем законодавства у цій сфері, а також дослідження можливих та реалістичних шляхів їх вирішення, що набуває прикладного значення для формування цілісної та узгодженої правової архітектури.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні фактичного стану адміністративно-правового забезпечення енергетичної безпеки України, виявленні ключових прогалин та недоліків цієї системи, а також у виробленні концептуальних підходів до їх подолання з огляду на пріоритет держави щодо гармонізації національного законодавства з правом ЄС. Основним завданням є окреслення рамкових орієнтирів і провідних траєкторій модернізації законодавства у цій сфері.

Стан опрацювання проблематики. Питання енергетичної безпеки та її правового забезпечення досліджуються у працях таких українських вчених, як В. Бараннік, Ю. Ващенко, А. Вітко, В. Геєць, Т. Грабович, С. Гришак, А. Ільєнко, Р. Кірін, Б. Кормич, М. Ковалко, Р. Коцюба, Н. Литвин, Д. Миколаєць, О. Муза, А. Новицький, Р. Петров, Г. Рябцев, В. Саприкін, Н. Сухін, О. Суходоля, А. Сухоруков, Н. Стучинська, М. Тимченко, В. Точілін, А. Халатов, Н. Фіалко, А. Шевцов, А. Шидловський, Д. Штода та багатьох інших.

Водночас, наразі бракує комплексного адміністративно-правового бачення модернізації законодавства у цій сфері, яке інтегрувало б сучасні глобальні енергетичні та екологічні тренди, вимоги інтеграції й гармонізації з правом ЄС, а також безпекові ризики, спричинені повномасштабною війною.

Виклад основного матеріалу. Розгалуженому законодавству України у сферах енергетики та енергетичної безпеки притаманний набір певних проблем, основною серед яких доцільно визначити його несистемність та фрагментарність. Серед багатьох окремих законодавчих актів у сфері енергетики складно виділити єдину системну концепцію, яка б об'єднувала весь енергетичний сектор, закладаючи принципи його розвитку та ключові цілі. Крім того, наявні акти часто оновлюються без узгодження цілісної структури законодавства у цій сфері, що призводить до виникнення суперечностей між ними, породжуючи правову невизначеність. На наше переконання, відсутність єдиного закону про енергетичну політику чи цілісного енергетичного кодексу обумовлює брак стратегічного бачення у сфері забезпечення енергетичної безпеки.

Відзначаючи відсутність системного підходу в енергетичному законодавстві, О.М. Суходоля зазначає про наявність неузгодженостей термінології в законодавстві про ринок природного газу та про електроенергетику, а також у розподілі повноважень між компетентними органами [1,

с. 112-113]. Ми підтримуємо думку, що важливою проблемою цієї сфери є нечіткість повноважень та відсутність належної координації між органами влади у сфері енергетичної безпеки, що стосується, зокрема, діяльності Міністерства енергетики України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), Державної інспекції енергетичного нагляду України (Держенергонагляду) та Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності). Так, Д.А. Миколаєць, розглядаючи сферу електроенергетики, відзначає відсутність в адміністративному законодавстві правового регулювання координації уповноважених органів публічної влади у цій сфері. Крім того, серед проблем адміністративного законодавства автор виділяє прогалини в регулюванні питання використання земель для альтернативної енергетики, недостатній рівень захисту прав споживачів, а також застарілість окремих нормативно-правових актів у цій сфері [2, с. 42], на чому також наголошує О.М. Суходоля [1, с. 113].

Іншою проблемою доцільно виділити недостатній рівень реалізації адміністративно-правових норм у сфері енергетики та енергетичної безпеки. Зокрема, відсутні чіткі механізми покарання за невиконання регуляторних рішень. При цьому, також відсутніми є системні регулярні інспекції та аудити енергетичних компаній, а НКРЕКП та Держенергонагляд не завжди мають достатні ресурси для ефективного нагляду та реагування. Механізми контролю, зокрема, у частині збирання інформації про обсяги виробництва та споживання енергетичних ресурсів залишаються фрагментарними. Для порівняння, у Франції статті Енергетичного кодексу закріплюють чітку процедуру контролю об'єктів виробництва електроенергії через уповноважені інспекційні органи [3].

Водночас, в Україні юридична відповідальність за порушення норм в енергетиці не завжди ефективно застосовується. Так, штрафні санкції є невеликими, про що, зокрема, зазначає Д.О. Штода [4, с. 180], а публічний контроль (наприклад, через системи електронних закупівель та звітності) є недостатнім. У результаті знижується загальна прозорість галузі та виникають корупційні ризики.

Разом із тим, важливим кроком у даному контексті стало прийняття Верховною Радою України 10 червня 2023 року Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» [5], який спрямовано на імплементацію Регламенту (ЄС) № 1227/2011 про доброчесність та прозорість на оптовому енергетичному ринку (Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency) або Регламенту REMIT.

Такий крок є позитивним також з огляду на проблему недостатнього рівня цифровізації та електронного урядування у сфері енергетики. У перспективі, запровадження Регламенту REMIT та відповідних електронних платформ для моніторингу рівня споживання енергетичних ресурсів та збору іншої інформації дозволить краще відслідковувати стан енергетичних мереж та реагувати на аварійні ситуації або інші кризові явища у сфері енергетики.

Зрештою, наразі все ще відсутньою є належна система стратегічного планування у сферах енергетичної безпеки та управління енергетичними резервами, хоча в цьому напрямку є позитивні зрушення, останніми з яких є прийняття Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів», яким імплементовані положення Директиви 2009/119/ЄС щодо зобов'язання держав-членів підтримувати мінімальний рівень резервів сирої нафти та/або нафтопродуктів [6], а також схвалення 25 червня 2024 року Національного плану з енергетики та клімату (НПЕК) на період до 2030 року, цілями якого є узгодження екологічної, енергетичної та економічної політики для сталого розвитку України [7]. Водночас, потребує подальшого розширення законодавство щодо стратегічного планування, зокрема, щодо визначення цілей енергетичної політики та енергетичної безпеки, а також щодо розробки та впровадження планів реагування на кризові ситуації в енергетиці, щодо створення відповідних стратегічних резервів енергоресурсів та управління ними (наприклад, щодо мінімального заповнення газосховищ згідно з Регламентом (ЄС) 2022/1032 про внесення змін до Регламентів (ЄС) 2017/1938 та (ЄС) 715/2009 [8]).

Зазначимо, що у науковій літературі висловлюються ідеї щодо необхідності комплексного законодавчого врегулювання питань енергетичної політики. Так, О.В. Муза вважає за необхідне створення законодавцем додаткових правових механізмів для визначення порядку здійснення державної політики у сфері енергетичної галузі та забезпечення її стабільного функціонування [9, с. 60].

Якщо ж звернутись до концепцій законодавчого врегулювання всього енергетичного сектору, то, наприклад, Р.С. Кірін та С.В. Гришак пропонують формувати систему джерел енергетичного

права на основі двовимірної багаторівневої моделі, в якій горизонтальна ланка представлена тріадою блоків: 1) енергоресурсне законодавство, 2) законодавство про енергетичну ефективність, 3) законодавство про енергетичну безпеку; а вертикальна ланка, кожна складова якої на своєму рівні утворює додатково відповідний вид на перетині із горизонтальною ланкою, представлена складовими енергоресурсного законодавства, а саме: електроенергетичне, ядерне (атомне), вугільне, нафтогазове та законодавство про відновлювальні («зелені») джерела енергії [10, с. 357].

Ми вважаємо, що основну проблему енергетичного законодавства доцільно вирішувати через систематизацію та кодифікацію наявного законодавства, для чого необхідно провести аудит чинних нормативно-правових актів у цій сфері та сформувані концепцію енергетичної безпеки. Одним із перспективних підходів є створення єдиного кодифікованого акту або універсального Закону про енергетику та енергетичну безпеку. Такий підхід реалізовано у Франції, де діє Енергетичний кодекс (Code de l'énergie) [11], який уніфікував усі ключові закони та декрети з енергетики, а також визначає цілі та пріоритети національної енергетичної політики.

Єдиний кодифікований акт у сфері енергетики України у перспективі має комплексно врегулювати наступні питання: 1) основи державної енергетичної політики, зокрема, цілі та принципи функціонування енергетичного сектора, а також основні засади стратегічного планування у цій сфері; 2) інституційну систему управління енергетикою, включаючи механізми внутрішньої координації; 3) питання енергетичної безпеки та кризового реагування; 4) енергетичні ринки та конкуренцію; 5) енергетичну інфраструктуру та цифровізацію; 6) ядерну енергетику та радіаційну безпеку; 7) відновлювану енергетику, енергоефективність та інновації; 8) кліматичні та екологічні аспекти енергетики; 9) контроль, нагляд і відповідальність у цій сфері; 10) захист прав споживачів; 11) міжнародне співробітництво та інтеграцію у сфері енергетики.

Альтернативно, якщо не ставити за мету об'єднати в єдиному нормативно-правовому акті все галузеве енергетичне законодавство, доцільним також може бути прийняття рамкового закону про енергетичну політику та/або політику енергетичної безпеки (за прикладом зареєстрованого у 2019 році законопроекту «Про засади державної політики у сфері енергетичної безпеки України» [12]). Такий закон має визначити систему державних органів, які мають забезпечувати енергетичну безпеку, інтегрувати положення про стратегічне планування та кризове реагування, розподіл повноважень між компетентними органами, їх відповідальність за реалізацію заходів з енергетичної безпеки, а також залучення місцевих громад та окремих громадян до вирішення безпекових питань.

Кодифікація дозволила б впорядкувати розрізнені закони і забезпечити єдине нормативне поле для всіх суб'єктів сфери енергетики та енергетичної безпеки, а також полегшила б адаптацію до європейського законодавства. Крім того, зазначений шлях дозволив би вирішити проблеми адміністративної відповідальності у сфері енергетичної безпеки, яка потребує систематизації, розширення та оновлення адміністративних правопорушень у цій сфері.

Окрім кодифікації та систематизації, важливим напрямом удосконалення адміністративного законодавства у сфері енергетичної безпеки залишається його гармонізація з «acquis communautaire». Третій та Четвертий енергетичні пакети Європейського Союзу спрямовані на повне об'єднання ринків електроенергії та газу, а тому їх імплементація не тільки підвищить прозорість на вітчизняному енергетичному ринку, але й забезпечить високий рівень конкуренції та гарантуватиме стабільні поставки енергетичних ресурсів з боку країн-партнерів.

Зазначимо, що важливим є не тільки прийняття відповідних законів та підзаконних нормативно-правових актів, але й їх реалізація в практичну дію. Наприклад, Директиву ЄС 2005/89/ЄС щодо безпеки постачання електроенергії транспоновано в українське право, але вона не імplementована, моніторинг безпеки постачання не впроваджується і не дотримується в період воєнного стану [13]. Аналогічно, необхідно здійснити повну імплементацію Регламенту (ЄС) 2017/1938 про заходи для гарантування безпеки постачання газу. Крім того, слід поетапно імplementувати інші ключові акти ЄС: Директиву 2019/944 про спільні правила для внутрішнього ринку електроенергії, Регламент 2019/941 про готовність до ризиків у секторі електроенергії, Регламент 2022/1032 про мінімальні запаси газу тощо.

У контексті впровадження європейських правил та стандартів важливим є розвиток інституційних механізмів. ЄС вимагає наявності високих стандартів незалежності енергетичних регуляторів та прозорості відповідних процедур (публічні консультації, щорічні звіти, доступ до даних енергетичних ринків), а тому Україні варто узгодити роботу НКРЕКП, Міністерства енергетики

та інших органів з такими стандартами, а також активізувати співпрацю з Агентством з питань співробітництва енергетичних регуляторів (ACER), яке координує діяльність енергетичних регуляторів країн ЄС.

Важливою є також інтеграція принципів Європейського зеленого курсу в адміністративне право, яка має передбачати підтримку «зелених» проектів, розробку чітких екологічних індикаторів для діяльності контролюючих органів, розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо енергетичного планування та підтримки локальних ініціатив у сфері відновлюваної енергетики, закріплення участі громадськості через інститут обов'язкових екологічних експертиз.

Має відбутись подальше вдосконалення процедур планування, моніторингу та звітності відповідно до моделей ЄС. Позитивним є те, що нещодавно прийнятий Кабінетом Міністрів України Національний план з енергетики та клімату (НПЕК) на період до 2030 року включає цілі щодо скорочення викидів парникових газів на 65 % до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року, досягнення 27 % частки ВДЕ у валовому кінцевому енергоспоживанні, зниження імпортозалежності до 33 % та диверсифікацію постачальників (не більше 30 % від одного постачальника). План також передбачає повну інтеграцію ринків електроенергії та природного газу з європейським ринком, вільне ціноутворення з механізмами підтримки вразливих споживачів та розвиток інновацій у чистих технологіях, а також кліматичну нейтральність енергетичного сектору до 2050 року [14]. Разом із тим, ми вважаємо, що основні цілі енергетичної політики мають бути визначені також на законодавчому рівні.

Розглядаючи інституційну складову, варто відзначити, що має бути вирішена довготривала проблема щодо основних засад правового статусу незалежних регуляторних органів, зокрема, НКРЕКП, які мають нарешті знайти своє належне відображення в Конституції України. Це матиме позитивний вплив на побудову чіткої системи забезпечення енергетичної безпеки та координацію дій державних органів у цій сфері.

Разом із тим, потребують подальшого вдосконалення положення щодо незалежності НКРЕКП та Держенергонагляду, вдосконалення всієї системи контролю у сфері енергетичної безпеки, зокрема, шляхом посилення контрольних повноважень, вдосконалення інструментарію регулярних інспекцій діяльності генеруючих і розподільчих компаній (контроль за дотриманням ліцензійних умов, стандартів безпеки, екологічних норм), створення умов для незалежного аудиту енергетичних підприємств. Необхідно забезпечити доступ цих органів до якісних даних, а також вдосконалити систему штрафів і превентивних заходів.

На законодавчому рівні має бути належно закріплена система взаємодії між Кабінетом Міністрів України, Радою національної безпеки і оборони України, Міністерством енергетики України, НКРЕКП, Службою безпеки України, Національною поліцією України, оператором системи передачі України, оператором газотранспортної системи України тощо при забезпеченні цілісності енергетичних мереж і безпеки поставок енергетичних ресурсів. Чітко має бути розмежована компетенція Кабінету Міністрів України та Ради національної безпеки і оборони України щодо координації дій різних суб'єктів забезпечення енергетичної безпеки країни. При цьому, доцільно розглянути можливість створення на місцевому рівні спеціалізованих департаментів з аналізу енергетичних ризиків і планування безпекових заходів, а також законодавчо закріпити чіткі механізми взаємодії з державними органами, визначивши де вони діють самостійно або в узгодженому режимі, а також механізми залучення громадського сектору до вирішення проблем енергетичної безпеки та здійснення контролю.

Важливим кроком щодо підвищення інституційної спроможності може стати закріплення належного статусу суб'єктів господарювання в якості суб'єктів забезпечення енергетичної безпеки, як складової національної безпеки України. Для цього потрібно визначити чіткі критерії за яких суб'єкт господарювання може бути віднесений до суб'єктів забезпечення енергетичної безпеки, а також на рівні законів необхідно встановити принципи діяльності таких суб'єктів при здійсненні заходів з енергетичної безпеки для максимального гарантування конституційних прав і свобод громадян.

Подальшого вдосконалення також потребують процедури адміністративного реагування на кризові ситуації в енергетиці, що має передбачати створення державних планів і методик реагування, сценаріїв взаємодії державних органів та операторів енергетичних мереж під час надзвичайних ситуацій. У законодавстві має бути закріплений чіткий порядок дій у кризових ситуаціях, зокрема, при масштабних аваріях, що може включати створення міжвідомчих штабів, оперативне

збирання інформації та встановлення пріоритетів відновлення та забезпечення енергетичними ресурсами. Крім того, доцільно передбачити відповідальність за невиконання кризових протоколів з боку операторів енергетичних систем, органів державної влади та місцевого самоврядування, а також постачальників енергетичних ресурсів.

Висновки. Сучасні умови, в яких перебуває Україна, вимагають комплексного вдосконалення адміністративно-правової бази у сфері енергетичної безпеки. Це, в першу чергу, включає усунення ключової проблеми – фрагментарності та несистемності законодавства у цій сфері у поєднанні з відсутністю єдиної рамки енергетичної політики, чого можливо досягти шляхом кодифікації енергетичного законодавства у рамках Енергетичного кодексу України або шляхом прийняття єдиного рамкового закону про енергетичну політику та безпеку.

Важливими напрямками модернізації є гармонізація з європейським законодавством, імплементація принципів та положень енергетичних пакетів ЄС та Європейського зеленого курсу, розвиток системи стратегічного планування та кризового реагування, а також інституційного механізму забезпечення енергетичної безпеки, включаючи вирішення проблем правового статусу державних органів та суб'єктів господарювання у цій сфері, їх взаємної координації та функціонування як єдиної системи, впровадження ефективних механізмів контролю та відповідальності.

Водночас, необхідно відзначити, що гармонізація з правом ЄС та вдосконалення законодавства у сфері енергетичної безпеки має відбуватись поетапно та з урахуванням наявних спроможностей, а також досвіду забезпечення енергетичної безпеки в умовах війни, яким володіє Україна. Важливою є не проста транспозиція норм європейського права в українське законодавство, а забезпечення цілісного механізму їх реалізації та адаптація крізь призму українських реалій. При цьому, перспективу подальших досліджень складають питання удосконалення адміністративного законодавства у сфері енергетичної безпеки за окремими напрямками, зокрема: електроенергетика, нафтогазова промисловість, відновлювані джерела енергії, воднева енергетика, енергоефективність, інфраструктура та цифровізація тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування: аналіт. доп. / [Суходоля О.М., Харазішвілі Ю.М., Бобро Д.Г., Сменковський А.Ю., Рябцев Г.Л., Завгородня С.П.]; за заг. ред. О.М. Суходолі. Київ: НІСД, 2020. 178 с.
2. Миколаєць Д.А. Недоліки сучасного стану адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції України. *Юридична наука*. 2020. № 5 (107). Том 2. С. 40–47.
3. Інформаційна довідка щодо кращих практик забезпечення незалежності та ефективного функціонування енергетичних регуляторів в Європейському Союзі (переговорний розділ 15. Енергетика). URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33485.pdf> (дата звернення: 03.10.2025).
4. Штода Д.О. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії : дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2023. 235 с.
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках: Закон України від 10.06.2023 № 3141-IX: станом на 9 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/3141-IX#Text> (дата звернення: 03.10.2025).
6. Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів: Закон України від 21.11.2023 № 3484-IX: станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3484-20#Text> (дата звернення: 03.10.2025).
7. Про схвалення Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 25.06.2024 № 587-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/587-2024-p#Text> (дата звернення: 03.10.2025).
8. Regulation (EU) 2022/1032 of the European Parliament and of the Council of 29 June 2022 amending Regulations (EU) 2017/1938 and (EC) No 715/2009 with regard to gas storage (Text with EEA relevance). Official Journal of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R1032> (дата звернення: 03.10.2025).

9. Муза О. Організаційно-правові засади забезпечення енергетичної безпеки України в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1(122). С. 60–66. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-1-60-66>.
10. Кірін Р., Грищак С. Енергетичне законодавство України: довоєнна стратегія, повоєнна трансформація. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022. № 4 (48). С. 353–362. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.4.56>.
11. Code de l'énergie. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000023983208/ (дата звернення: 03.10.2025).
12. Проект Закону про засади державної політики у сфері енергетичної безпеки України. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64445 (дата звернення: 03.10.2025).
13. Шлях України до європейської енергетичної інтеграції. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/74165.pdf> (дата звернення: 03.10.2025).
14. Національний план з енергетики та клімату на період до 2030 року. URL: <https://me.gov.ua/view/bb0b9ef5-ea96-4b8a-8f2f-471faf32c9df> (дата звернення: 03.10.2025).